

dolatlanul nem haborgaltia kēgdet, Boraydath sem bantia, hanem mafkepen wežy eleytt až dolognak, až weghežes kyweol nem jár, hanem až igažhož tartia meghatt. Až wriften tarchia megh io egheffegben kēgdet, Datum in arce Reghez die 4 Dežembris A^o 1586.

Amicus et frater

Caspar Magochy etc.

(Kivül:) Egregio domino Nicolao Zokoly de Kiswarda etc. domino et fratri nobis observandissimo.

(A levél eredetije a levéltár Missilisei között.)

Közli: LUKSICS PÁL.

A «CSORDAPÁSZTOROK» KARÁCSONYI ÉNEK SZERZŐJE.

Perényi József, régi magyar egyházi énekeink buzgó kutatója, érdekes cikket írt *A Boldogasszony Anyánk kora és szerzője* cím alatt a Katholikus Szemle múlt évi IV. füzetébe. Értekezésében Szentmihályi Mihály *Énekes könyvének*¹ hét darabját a kötet összeállítójának tudja be, köztük a *Csordapásztorok* néven ismert karácsonyi éneknek (*Csordapásztorok, midőn Bellehembem*) szövegét is, dallamát is. Noha ezért a megállapításért a szerző Szent-Gály Gyulára hárítja a felelősséget, mégis, mivel a maga tekintélyével erősíti, kötelességünknek érezzük rámutatni ennek az állításnak alaptalan voltára, nehogy — mint annyi más tévedés — ez is beletűzödjék a köztudatba.

Hogy a *Csordapásztorok* szövege nem Szentmihályi műve, azt könnyű igazolni. Ez az ének ugyanis Szentmihályinak 1797—98-ban megjelent műve előtt már több mint egy századdal olvasható volt, mégpedig szinte az utolsó betűig megegyező szöveggel a Szelepcsényi-féle énekeskönyvben (*Istenes-énekek*, 1672), sőt mivel az javarészben a Kisdi-féle énekeskönyvre megy vissza (*Cantus catholici*, 1651) s ezt az énekét «régi ének» jelzéssel adja, nyilván már ott is megtalálható így. (Kisdi énekeskönyve jelenleg nincs a kezem ügyében, de a kérdés eldöntésére nézve ez most nem fontos.) A *Csordapásztorok* szövegéhez tehát Szentmihályinak nincs köze, pusztán lenyomatta, még csak nem is változtatott rajta.

Hogy a *Csordapásztorok* dallama Szentmihályitól való, azt sem mester-ség megcáfolni. Szentmihályi énekeskönyve ugyanis — dallamok nélkül jelent meg! Valóban nem tudom, hogy Perényi — illetőleg forrása, Szentgály — milyen dallamra gondolt. Talán az éneknek valamilyen eddig nem ismert dallamára? Ilyenről azonban nem tudok, s az irodalomban sem található a legkisebb nyoma. A *Csordapásztorok* dallamának van egy csomó népies változata, de mind arra a dallamra megy vissza, amely már Kisdi 1651-es

¹ Egyházi énekes könyv, mely magában foglalja az Istennek ditséretéhez... alkalmaztatott... deák, és magyar zsoltárokat és énekeket. Ezeket... régi... és újabb könyvekből, különös írásokból, maga-készített munkáiból is egybe szedte... Eger, 1797—98.

kiadásának *Appendixében*, a 265. lapon, tenor-kulccsal írva található. Szinte bizonyosnak tartom, hogy az éneknek nincs is más dallama, mint ez. Az Editio Szelepcsényiana már a *Karácsonyi énekek* rendes sorában (41. l.) adja Kisdi dallamát, avval a változtatással, hogy Kisdi negyed hangjegyeit mindenütt félhangjegyekre váltja s a Kisdi dallamába becsúszott, hibás $\frac{6}{4}$ jelet kiküszöböli. Hiba nála mind a két vonalcsoport elején az alt kulcs, a hangnemjelző \flat azonban jó helyen: tenor kulcshoz szabva áll a harmadik vonalközben. Másképp a dallam teljesen egy a Kisdiével.

Ez a dallam tehát szintén nem Szentmihályi szerzése.

PATAKI HENRIK.

SZINÉSZETTÖRTÉNETI ADALÉK.

A Magyar Nemzeti Múzeum Levéltárának Törzssanyagában találtam a következő érdekes, szinészettörténeti szempontból nagyon fontos és jellemző folyamodvány-konceptust, mely még szinészetünk bölcsőkorát (1793) világítja meg. A folyamodványt Abaúj vármegye rendei írták a nemzeti játszószín felállítására tárgyában; szövege a következő:

Nagy Méltóságos s a több.

Nem kételkedünk benne, hogy a Pesti Magyar Theátrumi Társasság Nagyságtokhoz Kegyelmekhez is folyamodott légyen, azon könyörgő levelével mely által az országtúl egy Nemzeti Játszó Szinnek ottan való felállítására szükséges segedelmet kér!

Ezen Vgyének egybe gyűlt rendei helyesnek, és az egész Ország figyelmettségére méltónak találták a meg nevezett Társasságnak ebbeli kérelmét, kívánságát, mert:

A Nemzeti Nyelvnek, és erköltsőknek állapottyával együtt jár, és változik a Nemzetnek sorsa; ez olyan igaz valóság a melyről mind a régi, mind az újabb idők, s népeknek történeteire tekintvén nem lehet kételkednünk. Az a nemzet amelynek tulajdon, és országos Nyelve nints, nem tsak nem szabad nép avagy nemzet, de az Europai Okos világban még tsak arra sem tartatik méltónak, hogy Nemzetnek neveztessek.

Már pedig tudva van, és közönségesen tapasztalt s megismért Igazság az, hogy a Nyelvnek és erköltsnek gyarapítására ki miveléssére, és a nemzeti jó szokásoknak fent tartására, a leg főbb, leg könnyebb, s leg bizonyosabb Eszközök közül egy a jól rendelt Nemzeti Theátrum, ha az t: i: olyan, a millyennek kel lennie, azért is neveztetik közönségesen: a nyelv és erköltsők iskolájának, kiki tudya megnyit tartottak, mennyit költöttek erre, a Tudományoknak, és Meterségeknak néhai nagy tisztölői az Igazságnak fő Mesterei, és minden Polgári Társasságoknak, oly sok tekintetben követésre méltó példái. A hajdani Görög, és Római nép; — kiki láttya a mai Világban is, hogy nints az Europai pallérozottabb nemzetek között tsak egy is, melynek Theatroma nem volna = egyedül mi Magyarok vagyunk kik ennélkül szükölködünk; egyedül mi láttatunk Nyelvünk, és Erköltseink